

**БОШЛАНГИЧ СИНФДА ЎҚИТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ
ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФЙДАЛАНИШ УСУЛЛАРИ****Ҳасанова Саломат Қўчқаровна****Урганч давлат университети****<https://doi.org/10.5281/zenodo.8419848>**

Аннотация: Замонавий талаблар асосида яратилган шароитлардан самарали фойдаланиб, дарсларни илғор педагогик ҳамда ахборот коммуникация технологиялари асосида ташкил этилиши таълим-тарбия жараёнини сифатини кафолатлайди.

Тарбиявий мақсад асосида эса маънавий, ғоявий, нафосат тарбияси берилади. Тил ўрганиш жараёнида халқнинг маданий-ахлоқий қадриятларига яқинлаштириш имкони пайдо бўлади. Улуғ донишмандлардан бири «... келажак ташвиши билан яшасанг, фарзандларингга яхши билим бер, ўқит», деган экан. Юртимизда таълим-тарбия тизимида амалга оширилаётган ислохотлар ҳақиқий маънода бир-икки йиллик ёки қисқа даврда самарага эришишга қаратилган иш эмас, балки чин маънода бир неча юз йилларга татийдиган ўзгариш бўлди, десак хато бўлмайди. Ҳозирги кунда таълим жараёнида интерфаол методлар ва ахборот технологияларини ўқув жараёнида қўллашга бўлган қизиқиш кундан-кунга ортиб бормоқда. Бундай бўлишининг сабабларидан бири, шу вақтгача анъанавий таълимда ўқувчилар фақат тайёр билимларни эгаллашга ўргатилган бўлса, замонавий технологиялардан фойдаланиш эса уларни эгаллаётган билимларини ўзлари қидириб топиш, мустақил ўрганиш ва фикрлаш, таҳлил қилиш, ҳатто якуний хулосаларни ҳам ўзлари келтириб чиқаришга ўргатади. Ўқитувчи бу жараёнда шахс ривожланиши, шаклланиши, билим олиши ва тарбияланишига шароит яратади ва шу билан бир қаторда бошқарувчилик, йўналтирувчилик функциясини бажаради. Бугунги кунда таълимда «Ақлий ҳужум», «Фикрлар ҳужуми», «Тармоқлар» методи, «Синквейн», «БББ», «Бешинчиси ортиқча», «6x6x6», «Баҳс-мунозара», «Ролли ўйин», ФСМУ, «Кичик гуруҳларда ишлаш», «Юмалоқланган қор», «Зигзаг», «Охирги сўзни мен айтай» каби замонавий технологиялар қўлланмоқда.

Дарс машғулотларида ўйин-топшириқларни такрорлаш ёки мустаҳкамлаш дарсларида фойдаланилса ижобий натижа беради. Ўйин-топшириқнинг қайси бир турини танлаш дарснинг турига, синф ўқувчиларининг ўйин-топшириқларни бажаришга ўргатилганлик даражаси, уларнинг билим савияси, мустақил ижодий ишлаш имкониятлари, ўрганилганларни хотирада тез тиклай олиши, ижодкорликнинг қай даражада шаклланишига ҳам боғлиқ бўлиши керак. Методдан индивидуал, гуруҳли ва оммавий шаклда ўқувчилар томонидан мавзунинг пухта ўзлаштирилишини таъминлаш ҳамда уларнинг билимларини аниқлаш мақсадида фойдаланиш мумкин.

Масалан, 1-синф дарслигидаги «Ошхона жиҳозлари», «Қушлар», «Уй ҳайвонлари ва паррандалар» каби мавзуларини ўрганишда янги мавзуни мустаҳкамлаш учун мазкур методни қўллаш ижобий натижа беради. Бунда мавзуга оид тўртта ва тааллуқли бўлмаган (ортиқча) битта сўз (тушунча, фикр) берилади. Ўқувчилар ана шу сўзни (тушунча, фикр) аниқлайдилар.

Масалан, 1-синф дарслигидаги 1-машқда берилган топшириқни бажаришда қуйидагича қўллаш мумкин. Ёзув экранда кўрсатилади. Ўқувчилар ортиқча сўзни аниқлашади.

Уй ҳайвонлари: *сигир, қўй, тошбақа, от, ит.*

Сўнг бу сўзлар иштирокида гап тузиш топшириғи берилади ва тузилган гаплар асосида ахлоқий тарбия берилади.

Намуна: *От - инсоннинг энг ишончли дўсти.*

Ўқувчилар томонидан тузилган гаплар асосида ўқувчилар қалбида она табиатга муҳаббат уйғотилади, уй ҳайвонларига нисбатан ижобий муносабатда бўлишга ўргатилади. Бошланғич синфларда интерфаол методлар ва таълимий ўйинлардан, замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш ўқувчиларни мустақил фикрлашга, ижодий изланиш ва мантиқий фикрлаш доираларини кенгайтириш билан бирга уларни дарсларда ўрганганларини ҳаёт билан боғлашга, қизиқишларини оширишга ёрдам беради. Ўқитувчиларнинг бундай замонавий талаблар асосида яратилган шароитлардан самарали фойдаланиб, дарсларни илғор педагогик ҳамда ахборот коммуникация технологиялари асосида ташкил этилиши таълим-тарбия жараёнини сифатини кафолатлайди.

Таълимий ўйинларга қўйиладиган асосий талаблар қуйидагилардан иборат:

1. Таълимий ўйинлар ўқувчилар ёшига мос бўлиши керак;
2. Ўйинлар ўтилаётган мавзу мазмун-моҳиятига мутаносиб бўлиши лозим;
3. Таълимий ўйинларни ўтказиш вақти аниқ белгиланиши шарт;
4. Таълимий ўйинлар ҳам таълимий, ҳам тарбиявий аҳамиятга эга бўлиши керак;
5. Таълимий ўйинларнинг ўтказилиш мақсади, аҳамияти белгиланиши лозим.

Юқоридаги талабларга амал қилингандагина дарс самарадорлиги ортади ва замонавий технологиялар таълим самарадорлигига хизмат қилади.

References:

1. Ўзбекистон Республикасининг "таълим тўғрисида" ги қонуни. Август 29, 1997.
2. Б. Тўхлийев, М. Шамсийева, Т. Зиядова. "Ўзбек тилини ўқитиш методика" Тошкент. "Янги Аср Авлоди" Нашриёти. 2006
4. Ғуломов, М. Қодиров "она тили ўқитиш методикаси" Тошкент. "Университет" нашриёти. 2001.